

**SAYIŞTAY GENEL KURUL
KARARLARI**

SAYIŞTAY GENEL KURUL KARARI

Tarih: 12.2.1990

Sayı: 4659/1

KONU

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 78'inci maddesi uyarınca mesleklerine ilişkin hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilen Devlet memurlarına zorunlu giderler adı altında okul kayıt gideri, yabancı dil kurs gideri ile okulun fatura edeceği diğer giderlerin ödenip ödenmeyeceği hususunda ortaya çıkan tereddüt.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT (*)

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki daire kararı incelenerek gereği görüşüldü:

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 78'inci maddesinde, mesleklerine ilişkin öğrenimi bitirerek Devlet memurluğuna alınmış ve asli memur olarak atanmış olanlardan mesleklerine ilişkin hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere; kurumlarınca açılacak seçme ya da yarışma sınavlarında başarı gösterenlere ya da dış burslara dayanılarak gönderilenlere iki yıla kadar ayrılma izni verilebileceği; gerekirse bu sürenin en çok bir kat uzatılabileceği hükmüne bağlanarak, Devlet memurlarına, dış ülkelerde meslekleri ile ilgili konularda eğitime, yetiştirilme, bilgilerini artırma ya da staj yapma imkanı sağlanmıştır.

Aynı Kanunun değişik 79'uncu maddesinin birinci bendinde, 78'inci maddede yazılı olanların kadrolarında bırakılacakları, kadro karşılığı sözleşme ile çalıştırılanların sözleşmelerinin devam edeceği ve *(şahsen özel burs sağlayan ve bu burstan yararlanması için kurumlarınca kendilerine aylıksız izin verilmesi uygun görülenler hariç)* aylık ya da ücretlerini kurumlarından alacakları; bunların kademe ilerlemesi, emeklilik ve diğer bütün hakları ile yükümlülüklerinin devam edeceği; izin bitiminde yol süresi hariç 15 gün içinde görevlerine dönecekleri; bunlardan kurumlarınca kendilerine aylıksız izin verilmesi uygun görülenlerin bu sürelerinin keseneklerinin ve karşılıklarının kendileri tarafından her ay T.C. Emekli Sandığına gönderilmesini kabul etmeleri koşuluyla emeklilik yönünden eski derecelerinde değerlendirileceği; ikinci bendinde, kurumlarınca gönderilenlere, gittikleri

(*) Kararın "konu ile ilgili mevzuat" bölümü, kısaltma amacıyla alınmamıştır.

ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ünün ödeneceği, burslu gidenlerin aldıkları burs tutarı bu tutarın altında ise, aradaki farkın kurumlarınca kendilerine ayrıca ödeneceği; üçüncü bendinde bu suretle yapılacak fark ödemesinin her türlü vergiden müstesna olduğu; dördüncü bendinde, sürelerinin sonunda göreve başlamayanların çekilmiş sayılacağı, bu suretle çekilmiş sayılanların aylık ve yol giderleri de dahil olmak üzere kendilerine kurumlarınca yapılmış bulunan bütün giderleri iki kat olarak ödemeye zorunlu oldukları; beşinci ve son bendinde de, görevlerine başlayıp da yükümlü buldukları zorunlu hizmeti bitirmeden ayrılanların ya da bir ceza nedeni ile memurluktan çıkarılmış olanların zorunlu hizmetlerinin eksik kalan kısmı ile orantılı tutarı iki kat olarak ödemek zorunda oldukları hükme bağlanarak, 78'inci madde uyarınca yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilenlerin hak ve yükümlülüklerinin neler olduğu belirtilmiştir.

657 sayılı Kanunun 78'inci maddesinde, memurların meslekleri ile ilgili hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilmeleri kabul edildiğine; yetiştirilmek, eğitilmek, bilgi artırmak ya da staj yapmak eylemleri bir öğrenim ya da eğitimi gerektirdiğine; bu öğrenim ya da eğitim genellikle bir öğretim ya da eğitim kurumunda yapılacağına ve dış ülkelerdeki öğretim ve eğitim kurumları genellikle ücretli olduğuna göre, Devlet memuruna bu imkan sağlanmakla, yurt dışındaki öğrenim ve eğitimin gerektirdiği giderlerin üstlenilmesi de kabul edilmiş olmaktadır. Nitekim 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 7'nci maddesinde Devlet giderinin; bütçe içinde Devlet adına yapılan bir hizmet karşılığında gerçekleşen borç olduğu belirtilerek, Devlet adına yapılan hizmetlerin karşılığının bütçeden ödenmesi öngörülmüştür.

657 sayılı Kanunun 79'uncu maddesinde, dış ülkelerdeki öğrenim ve eğitim giderlerinin kurumlarınca karşılanmasının belirtilmemesi ise doğaldır. Çünkü dış ülkelerdeki öğretim ve eğitim kurumlarına yapılacak ödemeler, Devletin o kurumlara olan yükümlülüğünü göstermektedir. Oysa 79'uncu maddede sadece yetiştirilmek, eğitilmek, bilgisini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilen memurların hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.

Üstelik 79'uncu maddenin dördüncü bendinde, sürelerinin bitiminde görevlerine başlamayıp çekilmiş sayılanların mali yükümlülüğü düzenlenirken, bu gibilerin aylık ve yol giderleri de dahil olmak üzere kendilerine kurumlarınca yapılmış bulunan "*bütün masrafları*" iki kat olarak ödemeye zorunlu oldukları belirtilmiştir ki, bu düzenleme de; meslekleri ile ilgili konularda yetiştirilmek, eğitilmek, bilgi artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilen memurlar için, aylık ve yol giderleri dışında bazı giderler yapılacağını göstermektedir.

Öte yandan, 657 sayılı Kanunun 80'inci maddesinde, 78 ve 79'uncu maddelerde yazılı olanların ayırma ve seçilme usul ve koşullarının, çalışmalarının nasıl izlenip denetleneceğinin, haklarındaki disiplin kovuşturmasının ne suretle yapılacağı ve geri çağırılmalarını gerektirecek hallerin, bu Kanunun 2'nci maddesi gereğince bir yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm uyarınca çıkarılan Yetiştirilmek Amacıyla Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmeliğin 1'inci maddesinde, Devlet memurlarının, mesleklerine ilişkin hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgileri artırılmak, staj, öğrenim ya da ihtisas yaptırılmak amacıyla yurt dışına gönderilebilecekleri belirtilmiş; 2'nci maddesinde de, Devlet memurlarının, bu amaçla yurt dışında gönderilebilecekleri kurum ve kuruluşlar açıklanmıştır. Anılan maddede bu kurum ve kuruluşlar; hizmetle ilgili kurum ve kuruluşlar, yetiştirme eğitim merkezleri, araştırma enstitüsü ya da kuruluşları, üniversite, yüksekokul, enstitü ve diğer öğretim kuruluşları, ulusul ve uluslararası özel kuruluşlar olarak sayılmıştır.

Yönetmeliğin bu düzenleniş biçimi de 78'inci madde uyarınca yurt dışına gönderilen Devlet memurunun öğretim ya da eğitim giderlerinin kurumca karşılanmasının kabul edildiğini göstermektedir.

Ayrıca, 78'inci maddede, dış ülkelere yetiştirilmek, eğitilmek, bilgi artırmak ve staj yapmak üzere gönderilmenin *"mesleklerine ait hizmetlerde olacağı belirtilmiştir ki, mesleklere ilişkin hizmetlerde yapılacak öğretim ve eğitim giderlerinin Devletçe karşılanması doğal bulunmaktadır.*

Üstelik, mesleki konularda yetiştirilmek, eğitilmek, bilgi artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilenlerin o ülkedeki öğretim ve eğitim giderlerinin Devletçe karşılanmaması, 78'inci maddesinin uygulanmasını imkansız kılacaktır. Çünkü bu amaçla yurt dışına gönderilen memurların kendilerine yurt dışında yapılacak aylık ödemesiyle ya da aldıkları bursla öğretim ve eğitim giderlerini karşılamasına imkan yoktur. Kanun hükümleri uygulanmak üzere getirildiklerine göre, 78'inci madde uyarınca yurt dışına gönderilen memurların öğretim ve eğitim giderlerinin kurumla- rınca karşılanması zorunlu olmaktadır.

Öte yandan, her yıl bütçe kanununa eklenen (R) cetvelinin " 190 - Diğer Personel Giderleri" harcama kaleminde yer alan düzenlemeler de bu ödemeyi mümkün kılmaktadır. Gerçekten, 1990 yılı Bütçe Kanununa ekli (R) cetvelinin söz konusu harcama kalemine ilişkin açıklamasının "staj ve öğrenim giderleri" başlıklı (c) kısmında, yurt içi ve yurt dışı staj ve öğrenim giderleri ve öğrenimle ilgili teknik ve diğer yardımların, Milli Savunma Bakanlığının aynı nitelikteki giderlerinin, stajla ilgili kayıt ve diğer öğrenim giderlerinin bütçenin bu harcama kaleminden karşılanacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme ile yurtdışında yapılacak stajla ilgili kayıt gideri ile diğer öğrenim giderlerinin bütçeden Devletçe ödenmesi imkanı sağlanmış olmaktadır.

Bütün bu gerekçeler karşısında, 657 sayılı Kanunun 78'inci maddesi uyarınca mesleklerine ilişkin konularda yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilen memurların öğretim ve eğitim kurumlarınca fatura edilen öğretim ve eğitimle ilgili zorunlu giderlerinin Devletçe karşılanması gerekmektedir.

Her ne kadar, ilgili Yönetmeliğin değişik 8'inci maddesinde, bütçe imkanlarıyla yetiştirilmek, eğitilmek, bilgileri artırılmak, staj, öğrenim ya da ihtisas yaptırılmak üzere yabancı ülkelere gönderileceklerin, yapacakları eğitim çalışması için gerekli yabancı dilden Milli Eğitim Bakanlığının göstereceği yerde sınava tabi tutulacağı, sınav başarı derecesinin, yapılacak eğitim çalışmasına yetecek ölçüde bulunmasının şart olduğu belirtildiğine göre memurların yurt dışı yabancı dil kurs giderlerinin bütçeden ödenemeyeceği ileri sürülebilir ise de; Türkiye'de yapılan sınav sonucunda yabancı dil düzeyi eğitim çalışmasına yeterli görüldüğü halde memurun, yurt dışında katıldığı öğretim ya da eğitim kurumunca yabancı dil düzeyinin o öğrenim ya da eğitimi yürütebilmek için yeterli olmadığı saptanıp belli süre yabancı dil kursuna tabi tutulduğu gerçeği karşısında, yurt dışındaki yabancı dil kurs giderlerinin de kurumunca ödenmesi zorunlu bulunmaktadır.

SONUÇ

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 78'inci maddesi uyarınca meslekleri ile ilgili konularda yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak ya da staj yapmak üzere dış ülkelere gönderilen memurların, öğretim ve eğitim kurumlarınca fatura edilen öğretim ve eğitimle ilgili zorunlu giderlerinin Devletçe karşılanmasının gerektiğine oy çokluğuyla karar verildi.

SAYIŞTAY GENEL KURUL KARARI

Tarih: 5.3.1990

Sayı: 4661/1

KONU

1.3.1979 tarihinde görevde ya da askerde olması nedeniyle 2182 sayılı Kanunla verilen bir dereceden yararlanıp bu tarihten sonra memuriyette iken ya da memuriyetten ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36'ncı maddesinin "*Ortak Hükümler*" bölümünde yer alan (A) bendinin (12/d) fıkrası uyarınca yeni derece ve kademelerinin saptanmasında 2182 sayılı Kanunla verilen bir derecenin ne şekilde değerlendirileceği konusunda ortaya çıkan tereddüt.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT (*)

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat incelenerek gereği görüldü:

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36. maddesinin "*Ortak Hükümler*" bölümünde yer alan (A) bendinin (12/d) fıkrasında, memuriyette iken veya memuriyetten ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin, aynı üst öğrenimi, tahsile ara vermeden başlayan ve normal süresi içinde bitiren emsallerinin ulaştıkları derece ve kademe aşmamak kaydıyla, bitirdikleri üst öğrenimin giriş derece ve kademesine memuriyette iken geçirdikleri başarılı hizmet sürelerinin tamamı her yıl bir kademe ve her üç yıl bir derece hesabıyla eklenerek bulunacak derece ve kademe yükseltilecekleri belirtilmek suretiyle, üst öğrenimi bitirenlerin yeni derece ve kademelerinin saptanmasında iki ilke getirilmiştir. Bu ilkelerden birincisine göre, önce üst öğrenimi bitirenlerin, bitirdikleri üst öğrenimin giriş derece ve kademesi saptanıp, bu derece ve kademe üzerine memuriyette geçirdikleri başarılı hizmet süreleri her yıl için bir kademe, her üç yıl için bir derece verilerek eklenmek suretiyle yükselebilecekleri yeni derece ve kademeleri bulunacaktır. İkinci ilkeye göre ise, bulunacak bu derece ve kademe, aynı üst öğrenime ara vermeden başlayan, bu öğrenimi normal süresi içinde bitiren ve öğrenimi bitirdiği tarih itibarıyla memuriyete girdiği varsayılan emsallerinin ulaşabilecekleri derece ve kademe geçemeyecektir.

Yasa koyucunun, emsal sınırlamasını, memurken ya da memurluktan ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin, aynı üst öğrenimi, öğrenimlerine hiç ara vermeden normal süresi içinde tamamladıktan sonra memur olanlardan daha avantajlı bir duruma gelmelerini önlemek amacıyla getirdiği açıktır.

(*) Kararın "Konu ile ilgili mevzuat" bölümü, kısaltma amacıyla alınmamıştır.

Öte yandan 2182 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle 657 sayılı Kanuna eklenen ek geçici 1'inci maddenin birinci fıkrasında, 657 sayılı Kanuna ve ek geçici maddelerine göre aylık almakta olan personelin bu Kanunla iktisap ettikleri kazanılmış hak aylıklarının bir defaya mahsus olmak üzere, öğrenim durumlarına bakılmaksızın ve kadro koşulu aranmaksızın bir üst derecenin aynı kademesine getirileceği ve alt derecede buldukları kademedeki geçen sürenin üst derecedeki kademedeki geçmiş sayılacağı; üçüncü fıkrasında da emekli keseneğine esas aylığı kazanılmış hak aylığının üstünde bulunanlara, birinci fıkra esaslarına göre verilecek derecenin, kazanılmış hak aylığı ile emekli keseneğine esas aylık derece ve kademelerine ayrı ayrı uygulanacağı belirtilerek, 1.3.1979 tarihinde görevde bulunan memurların kazanılmış hak aylıkları, hiç bir koşula bağlı olmaksızın bir derece yükseltilmiştir. Böylece 2182 sayılı Kanun kapsamına giren memurlar için bu Kanun uyarınca verilen bir derece kazanılmış hak olmuştur.

Görüldüğü gibi, 657 sayılı Kanunun anılan hükmüyle 2182 sayılı Kanunla getirilen hükümler, nitelik itibariyle birbirinden ayrı konuları düzenlemekte, amaç ve ilkeler bakımından da farklılık göstermektedir. Bu nedenle her iki hüküm ayrı ayrı ve birbirini izleyecek biçimde uygulanmalıdır. Önce 657 sayılı Kanunun anılan fıkra hükmüne göre, üst öğrenimi bitiren memurun hizmet değerlendirmesi, 2182 sayılı Kanunla verilen bir derece dikkate alınmaksızın, kendi koşulları içinde yapılmalıdır. Yani üst öğrenimi bitiren memurun başarılı tüm hizmeti, bitirdiği üst öğrenimin başlangıç derece ve kademesi üzerine eklenmeli, böylece bulunacak derece ve kademe aynı üst öğrenimi, öğrenime ara vermeden normal süresi içinde bitiren emsalinin ulaşacağı derece ve kademe ile kıyaslanmalıdır. Memur emsalini geçmemiş ise kendi intibakında bırakılmalı, geçmiş ise emsalinin derece ve kademesine düşürülmelidir.

657 sayılı Kanunun anılan hükmü uyarınca yapılan intibak bitirildikten sonra 2182 sayılı Kanun yine kendi koşulları içinde uygulanmalıdır. Başka bir anlatımla, intibakı yapılan memur eğer 1.3.1979 tarihinde görevde ya da askerde olup da 2182 sayılı Kanundan yararlandırılmış ise, kendisine öğrenim durumuna bakılmaksızın ve boş kadro koşulu aranmaksızın bir derece verilmesi gerekmektedir. Çünkü 2182 sayılı Kanunla verilen bir derece, memurun, tüm memurluğu ve emekliliği boyunca yararlanacağı bir kazanılmış hak durumuna gelmiştir. Bu kazanılmış hakkın, sonraki yıllarda derece ve kademenin yeniden belirlenmesini gerekli kılan maddi ve hukuki bütün olgularda ayrıca gözönünde bulundurulması zorunludur.

2182 sayılı Kanunun kamu görevlilerine bir derece yükselme hakkı tanıyan hükümlerinin geçici hükümler olmasının, bu hükümlere göre elde edilen kazanılmış hakların, ileriki yıllarda ortaya çıkacak hukuki durumlar nedeniyle yapılacak intibaklarda ayrıca dikkate alınmasına engel oluşturmayacağı açıktır. Çünkü geçici hükümlere dayanılarak da olsa kazanılmış hakların korunması hukukun genel ilkelerindedir.

Üstelik 657 sayılı Kanunun anılan hükmü üst öğrenimi bitirenleri ödüllendirerek öğrenimi özendirmek amacı ile geliştirilmiştir. Üst öğrenimi bitirmesi nedeniyle intibakı yapılırken, memurun, daha önce 2182 sayılı Kanun nedeniyle yararlandığı bir derecesinin elinden alınması, bu amaca da uygun düşmeyecektir.

Bütün bu gerekçeler ışığında, 1.3.1979 tarihinde görevde ya da askerde olup 2182 sayılı Kanundan yararlanan ve bu tarihten sonra memuriyette iken ya da memuriyetten ayrılarak üst öğrenimi bitiren memurların önce 657 sayılı Kanunun değişik 36'ncı maddesinin ilgili fıkrası uyarınca intibaklarının yapılması, daha sonra ulaştıkları derece ve kademe üzerine 2182 sayılı Kanunla kazanılan bir derecenin eklenmesi hukuka uygun düşecektir.

SONUÇ

1) 1.3.1979 tarihinde görevde ya da askerde olması nedeniyle 2182 sayılı Kanundan yararlanılıp, bu tarihten sonra memuriyette iken ya da memuriyetten ayrılarak üst öğrenimi bitirenlerin, önce 657 sayılı Kanunun değişik 36'ncı maddesinin "*Ortak Hükümler*" bölümünde yer alan (A) bendinin (12/d) fıkrası uyarınca intibaklarının yapılması, sonra saptanan derece ve kademe üzerine 2182 sayılı Kanunla kazanılan bir derecenin eklenmesi gerektiğine,

2) Ulaşılan bu sonuç nedeniyle konu ile ilgili olarak daha önce alınmış olan 4050/1, 4134/2 ve 4564/1 sayılı kararların kaldırılmasına,

Çoğunlukla karar verildi.

SAYIŞTAY GENEL KURUL KARARI

Tarih: 26.3.1990

Sayı: 4663/1

KONU

Emniyet hizmetleri sınıfına mensup polis ve bekcilere, bütçe kanunlarına göre verilmekte olan fazla çalışma ücretlerinin, yıllık izin ve mazeret izni kullandıkları günler için de ödenmesi halinde, sayman ve tahakkuk memurunun ortaklaşa ve zincirleme mi yoksa tahakkuk memurunun tek başına mı sorumlu tutulacağı hususunda Temyiz Kurulunun 6.6.1989 gün ve 21849 sayılı tutanağa göre düzenlenen 30.10.1989 gün ve 5984 sayılı ilamı ile 22.9.1989 gün ve 21939 sayılı tutanağa göre düzenlenen 2.1.1990 gün ve 6104 sayılı ilamında yer alan hükümler arasında aykırılık bulunduğundan söz edilerek 832 sayılı Sayıştay Kanununun 80'inci maddesi hükmü gereğince içtihadın birleştirilmesi istemi.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT (*)

—
—

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat incelenerek gereği görüldü:

1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 9'uncu maddesinde, saymanlar, gelirleri toplayan, nakit ve ayniyatı koruyan, giderleri hak sahiplerine ödeyen ve bunlarla ilgili her türlü mali işlemi yapan ve Sayıştay yönetim dönemi hesabı veren kişiler olarak tanımlanmış; 11'inci maddesinde, gider tahakkuk memurları giderleri tahakkuk ettirmekle görevli kılınmış; 13'üncü maddesinde, tahakkuk memurları ile saymanlar düzenledikleri evrakın doğruluğundan ve kanuna uygunluğundan sorumlu tutulmuş; 14'üncü maddesinde, saymanların aldıkları ve elden çıkardıkları nakit ve mallardan ve görevlerine ilişkin her türlü işlemlerden sorumlu oldukları belirtilerek hesaplarını Sayıştaya verecekleri hükme bağlanmış; aynı Kanunun 81'inci maddesinde, saymanların ödeme aşamasında yapacakları inceleme meyânında, giderlerin, kanunlara, nizamla ve kararlara uygunluğu da sayılmış bulunmaktadır.

(*) Kararın "konu ile ilgili mevzuat" bölümü, kısaltma amacıyla alınmamıştır.

Şu hale göre, 1050 sayılı Kanunun 9'uncu maddesinde tanımlanan saymanların görev ve sorumlulukları aynı Kanunun 13, 14 ve 81'inci maddelerinde sayılmış olup; bu maddelere göre, saymanlar, yaptıkları ödemelerin mevzuata uygun olmasından sorumlu bulunmaktadır. Emniyet hizmetleri sınıfına mensup polis ve bekçilere ödenen fazla çalışma ücretinin dayanağı Bütçe Kanunudur. 1983 Yılı Bütçe Kanununun 39'uncu maddesinin (B) işaretili bendinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 178'inci maddesinde gerekli değişiklik yapıncaya kadar 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda bu konuda düzenleme yapıncaya değin emniyet hizmetleri sınıfından il ve bölge kuruluşları ile merkez teşkilatında görevli personele belirli miktar fazla çalışma ücreti ödenmesi olanağı sağlanmış; (D) işaretili bendinde ise, bu ücretin, bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni, görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma, yaralanma ve sakatlanma durumlarında, yurt içinde ve yurt dışında yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli bulunma hallerinde ve sürekli görevle atamalarda mehil süreleri içerisinde bu ücretin kesilmeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu hükümde, fazla çalışma ücretinin kesilmeyeceği durumlar tadat yöntemiyle belirlendiğinden, bunlar dışındaki haller ve bu arada yıllık izin ve mazeret izni ve mazeret izni kullanılan günlerde bu ücretin ödenmesi mümkün bulunmamaktadır.

Özetle, emniyet hizmetleri sınıfı mensuplarına verilmekte olan fazla çalışma ücretine hak kazanma koşulları Bütçe Kanununda ayrıntıyla belirtilmiş bulunmaktadır.

Saymanlar, yaptıkları ödemelerin mevzuata uygun olmasından sorumlu olduklarına, söz konusu olayda fazla çalışma ücretinin yıllık izin ve mazeret izni durumunda ödenmesine yasal engel bulunduğu göre, saymanlar, fazla çalışma ücreti ödemelerinde ilgililerin yıllık izin ve mazeret izni kullanıp kullanmadıklarını araştırmak ve izin kullanılması halinde, bu süreler için ödeme yapmamak durumundadırlar. Aksi takdirde, yapılan ödemelerden tahakkuk memurlarıyla birlikte saymanlar da sorumludur.

Açıklanan bu yasal durum karşısında, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin fazla çalışma ve benzeri ücretlere ilişkin maddesinde ilgili personelin yıllık ve mazeret izinlerine dair bir belgeden söz edilmemiş olmasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

SONUÇ

Emniyet hizmetleri sınıfına mensup polis ve bekçilere bütçe kanunlarına göre verilmekte olan fazla çalışma ücretlerinin, yıllık izin ve mazeret izni kullanılan günler için de ödenmesi halinde, saymanların da tahakkuk memurlarıyla birlikte ortaklaşa ve zincirleme sorumlu tutulması gerektiğine ve içtihadın bu yolda birleştirilmesine 26.3.1990 tarihinde çoğunlukla karar verildi.

SAYIŞTAY GENEL KURUL KARARI

Tarih : 5.4.1990

Sayı : 4664/1

KONU

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 105'inci maddesiyle ilgili olarak :

1- Bu maddede öngörülen hastalık izni sürelerinin, tek bir hastalık nedeniyle verilen sağlık izinlerini mi, yoksa değişik hastalıklardan alınan izinlerin dahil edilmesiyle bulunacak toplam süreyi mi ifade ettiği,

2- Bu sürelerin hesaplanmasında raporların kesintisiz olup olmadığının araştırılıp araştırılmayacağı,

3- Hastalık izin sürelerinin sonunda iyileşmeyip de haklarında emeklilik hükümleri uygulanan memurlardan gerekli sağlık şartlarını kazanarak yeniden memuriyete atanmaların alacakları sağlık raporlarına göre kullanacakları izin sürelerinde aylık ve özlük haklarının verilip verilemeyeceği ile bu gibilerin tedavi giderlerinin karşılanıp karşılanamayacağı,

Konularında Sayıştay görüşü saptanmasına ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanlığı istemi.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT (*)

.....
.....

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki daire kararı incelenerek gereği görüşüldü:

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 105'inci maddesinde, memurlara, hastalıkları halinde verilecek raporlarda gösterilecek lüzum üzerine aylık ve özlük haklarına dokunulmaksızın on yıla kadar (on yıl dahil) hizmeti olanlara altı aya kadar, on yıldan fazla hizmeti olanlara oniki aya kadar, kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli bir tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananlara onsekiz aya kadar izin verileceği; memurların, hastalıkları sebebiyle yataklı tedavi kurumlarında yatarak gördükleri tedavi sürelerinin, hastalık izinlerine ait sürelerin hesabında dikkate alınacağı belirtilmiş; izin süresinin sonunda hastalıklarının devam ettiği resmi sağlık kurullarının raporu ile tespit edilenlerin izinlerinin bir katına kadar uzatılacağı; bu sürelerin sonunda da iyileşmeyen memurlar hakkında emeklilik hükümlerinin uygulanacağı; bunlardan gerekli sağlık şartlarını yeniden

(*) Kararın "konu ile ilgili mevzuat" bölümü, kısaltma amacıyla alınmamıştır.

kazandıkları resmi sağlık kurullarınca saptananların tekrar görev almak istemeleri halinde, eski derece ve niteliklerine uygun görevlere öncelikle atanmaları öngörülmüş; görevlerinden dolayı saldırıya uğrayan memurlar ile görevleri sırasında ve görevlerinden dolayı bir kazaya uğrayan veya bir meslek hastalığına tutulan memurların iyileşinceye kadar izinli sayılacakları ve nihayet sağlık izin sürelerine esas hizmetin hesabında 87'nci maddede sayılan kurumlarda emekli keseneği veya sigorta primi ödenmek suretiyle geçen süreler ile askerlikte geçen sürenin dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır.

Maddede, hizmet sürelerine göre memurlara aylık ve özlük haklarına dokunulmaksızın verilebilecek azami sağlık izin süreleri belirtilmekle yetinilerek bu sürelerin, her hastalık için ayrı ayrı mı, yoksa değişik hastalıkları kapsayacak biçimde mi hesaplanacağı, raporların kesintisiz olup olmadığı hususlarında açık bir hükme yer verilmiş değildir. Bu nedenle, maddenin, kendi içinde ve ilgili diğer hükümlerle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

1- Maddenin ikinci bendinin (A) ve (B) fıkralarında hastalık adı zikredilmemiş, (C) fıkrasında ise *"Kanser, verem ve akıl hastalıkları gibi uzun süreli tedaviye ihtiyaç gösteren hastalığa yakalananlara"* ilk iki fıkra ile tespit edilenden daha uzun bir süre hastalık izni verilmesi benimsenmiştir. Bu ifade tarzına göre, Kanun Koyucunun belli bir hastalığı ve onun tedavisini esas aldığı, rapora dayalı olarak verilecek iznin süresini de, o hastalığın tedavisinde gerekli olabilecek zamana göre kademeli olarak tespit ettiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bendin (A) ve (B) fıkralarında tedavi daha kısa zamanda mümkün olabilecek hastalıkların düşünüldüğü, (C) fıkrasında ise tedavi için zamana ihtiyaç duyulacağı bilinen hastalıklarda daha uzun süreli izin verilmesinin istendiği anlaşılmaktadır. (A) ve (B) fıkralarında açıkça belirtilmemiş olmasına rağmen, tek hastalığın tedavisi için izin verileceği sonucuna varılmaktadır.

Bu sonuca ulaşılmasını gerektiren bir başka ibare, maddenin dördüncü bendinde yer almaktadır. Anılan bentte, *"İzin süresi sonunda hastalıklarının devam ettiği resmi sağlık kurullarının raporu ile tespit edilenlerin izinleri bir katına kadar uzatılır"* denilmek suretiyle, devam eden bir hastalık amaçlanmıştır. Değişik hastalıklardan alınan raporların birbirine eklenmesi düşünüldüğü takdirde, hastalığın devamından söz etmenin mümkün olmayacağı açıktır.

Bu görüş, sözü edilen bendin *"... Bu sürelerin sonunda da iyileşmeyen memurlar hakkında emeklilik hükümleri uygulanır ..."* biçimindeki ikinci cümlesi ile de doğrulanmaktadır. Zira, bendin ilk cümlesinde devam eden hastalıktan bahsedilmiş, daha sonra *"Bu sürelerin sonunda da iyileşmeyen ..."* denilerek, süreklilik arzedene tek bir hastalık amaçlanmıştır.

Söz konusu 105'inci maddenin genel akışı içinde, önce hastalıkların tedavi süresi dikkate alınarak belli bir izin süresi tayin edilmiş, bu iznin sonunda hastalık devam ettiği takdirde iznin bir katına kadar uzatılması kabul

edilmiş, buna rağmen iyileşmeyenler hakkında da emeklilik hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Burada işaret edilen üç kademede de devam eden ve iyileşmeyen hastalık esas alınmıştır. Bu durumun gerçekleşmesi, ancak tek hastalığın ve bu tek hastalık için alınan raporların öngörülmüş olması şartına bağlıdır.

Aynı sonuca varılmasını gerektiren bir başka hükme, dördüncü bendinin son cümlesinde rastlanmaktadır. Burada yer alan "... Bunlardan gerekli sağlık şartlarını yeniden kazandıkları resmi sağlık kurullarınca tespit edilenler ..." biçimindeki ifadeyle, maddenin ikinci bendinde yazılı izin süresini dolduran, bu süre zarfında iyileşmediği için izni uzatılan, buna rağmen hastalığı devam eden ve bu nedenle emekliye sevk edilen memurun, yeniden sağlığına kavuşması haline işaret edilmektedir. Şayet ikinci bende göre verilen hastalık izni, memuriyet sırasında çeşitli hastalıklar nedeniyle verilen izin süreleri toplamı olarak düşünülürse, dördüncü bendin son cümlesinin uygulanması mümkün olmayacaktır. Zira, "*hastalığın devam etmesi*" ya da "*hastanın iyileşmesi*" halinin, hangi hastalığa göre tespit edileceği bilinmemektedir.

Anılan 105'inci maddenin "*Görevlerinden dolayı saldırıya uğrayan memurlar ile görevleri sırasında ve görevlerinden dolayı bir kazaya uğrayan veya bir meslek hastalığına tutulan memurlar, iyileşinceye kadar izinli sayılırlar.*" şeklindeki beşinci bendi de ulaşılan bu sonucu doğrular niteliktedir. Gerçekten bu bentte "*görevinden dolayı saldırıya uğrama*", "*görevi sırasında ve görevinden dolayı bir kazaya uğrama*" veya "*bir meslek hastalığına tutulma*" gibi tek bir sebebe bağlı olarak sınırsız hastalık izni verilmesi esası benimsenmiştir.

Tüm bu açıklamalardan, 105'inci maddenin tümünde hastalık izninin, tek hastalığa dayandırıldığı anlaşılmakta ve hastalık izin süresinin hesabında, aynı hastalıktan alınan raporlara dayalı izinlerin dikkate alınması gerekeceği sonucuna varılmaktadır.

Bu sonuca ulaşmamızı gerektiren bir başka hüküm, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununda yer almaktadır. 657 sayılı Kanunun 105'inci maddesinin dördüncü bendinde "... *Bu sürelerin sonunda da iyileşmeyen memurlar hakkında emeklilik hükümleri uygulanır...*" denilmiş olup, burada uygulanması öngörülen emeklilik hükümleri, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Anılan Kanunun 47'nci maddesinde, memurların görevini yapmasına engel olacak şekilde hastalanmaları durumunda malül sayılmaları hükme bağlanmış; ancak, gerek hastalığın aynı veya değişik olması, gerekse süresinin ne olması gerekeceği konularında özel bir hüküm getirmek yerine, "... *hastalıkları kanunlarında tayin edilen müddetlerden fazla devam edenler...*" biçiminde bir gönderme yapmak yoluna gidilmiştir.

Bu tür bir düzenlemeyle güdülen amacı saptamak üzere anılan maddenin yasalaşma sürecine bakıldığında; Hükümet Tasarısında 657 sayılı Kanunun 105'inci maddesi yerine o zaman yürürlükte olan 788 sayılı Memurun Kanununun benzer hükümler içeren 84'üncü maddesine paralel biçimde memurların hizmet sürelerine göre artan miktarda süreler belirlenmişken, Geçici Komisyonca, hastalık izin sürelerinin özel kanunlarında belirtilmiş olduğundan bahisle sürelerle ilişkin hükümlerin madde metninden çıkarılarak maddenin bugünkü biçimiyle yasalaştığı görülmektedir. Bu maddenin ilk fıkrasında, görevlerini yapamayacak derecede hastalığa uğrayanlardan hastalıkları, kanunlarında belirlenen sürelerden fazla devam edenlerin, hastalıklarının mahiyetlerine ve doğuş sebeplerine göre adi veya vazife malülü sayılacağı hükme bağlandıktan sonra üçüncü fıkrasında, kanunlarında yazılı sürelerden önce geçen hastalıkların en çok bir yıl içinde nüksetmesi halinde, yukarıdaki hükümlerin, eski ve yeni hastalık süreleri toplamına göre uygulanması öngörülmüştür.

Anılan üçüncü fıkra hükmüyle, 657 sayılı Kanunun 105'inci maddesinde hakim olan anlayışa paralel olarak tek hastalık esası benimsenmiştir. Zira, nüksetme olayı yani hastalığın geri dönmesi, yeniden başlaması, ancak bu takdirde sözkonusu olabilecektir. Değişik hastalıkların nüksetmesinden bahsetmek mümkün değildir.

Özetle, gerek 657 sayılı Kanunun 105'inci maddesi gerekse 5434 sayılı Kanunun 47'nci maddesi, hastalık izin sürelerinin hesabında, aynı hastalık nedeniyle verilen rapor sürelerinin esas alınmasını öngöreceğ biçimde düzenlenmiş bulunmaktadır.

2- Hastalık izin sürelerinin hesabında raporların kesintisiz olup olmayacağı hususuna gelince; bu sorunun çözümü de, 5434 sayılı Kanunun yukarıda irdelenen 47'nci maddesinde bulunmaktadır.

Gerçekten, 657 sayılı Kanunun 105'inci maddesi ile atıfta bulunulan 5434 sayılı Kanunun 47'nci maddesinin üçüncü fıkrasında, kanunlarında yazılı müddetlerden evvel geçen hastalıkların en çok bir yıl içinde nüksetmeleri halinde yukarıdaki hükümlerin eski ve yeni hastalık müddetleri toplamına göre uygulanması öngörülmüş olup; bu hükme göre raporların birleştirilebilmesinin yegane şartı, kanunda yazılı sürelerden önce geçen hastalıkların en çok bir yıl içinde nüksetmesidir. Aynı hastalıktan bir yıldan az aralıklarla rapor alınması halinde, hastalık nüksetmiş sayılacak ve bu hastalık için verilen eski izin ve yeni izinler birleştirilerek, toplamının kanunda yazılı süreyi aşması durumunda, hasta memur emekli edilecektir.

Bir başka ifadeyle, Devlet Memurları Kanununun 105'inci maddesi ile 5434 sayılı Kanunun 47'nci maddesinin birbirlerini tamamladığı ve birarada mütalaa edilmeleri gerekeceği noktasından hareketle 47'nci maddeye uygun olarak nüksetmiş sayılan aynı hastalıklar dolayısıyla alınan raporların sürelerinin birleştirilmesi ve toplam sürenin kanunda yazılı hastalık izni sınırını aşp aşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

3- Maliye ve Gümrük Bakanlığınca görüş istenilen üçüncü konu, hastalık izin sürelerinin sonunda iyileşmeyip de haklarında emeklilik hükümleri uygulanan memurlardan gerekli sağlık şartlarını kazanarak yeniden memuriyete atananların alacakları sağlık raporlarına göre kullanacakları izin sürelerinde aylık ve özlük haklarının verilip verilemeyeceği ile bu gibilerin tedavi giderlerinin karşılanıp karşılanamayacağıdır.

105'inci maddenin dördüncü fıkrasında, hastalıkları nedeniyle haklarında emeklilik hükümleri uygulananlardan sağlık şartlarını yeniden kazandıkları resmi sağlık kurullarınca tesbit edilenlerin tekrar görev almak istemeleri halinde, eski derece ve niteliklerine uygun görevlere öncelikle atanmaları öngörülmüştür.

Bu hükme göre, hastalık izninin tamamının kullanılmasına rağmen iyileşmemesi nedeniyle hakkında emeklilik hükümleri uygulanan memur yeni bir görev alabilmesi için sağlığına kavuştuğunu resmi sağlık kurulu raporu ile belgelemesi gerekmektedir. Tekrar görev almak isteyen bu tür kişilerin göreve başlayabilmeleri için memur olarak yeniden atanması, yani yeni bir atama işleminin yapılması gerekmektedir. Önceki dönemde hizmet ifa eden ve bu hizmet dönemini 657 sayılı Kanunun 98'inci maddesinin (ç) fıkrası uyarınca emeklilikle sona erdiren kişi, aynı Kanunun 93'üncü maddesi hükmüne dayanılarak yeniden hizmete alındığı takdirde, o kişi için yeni bir memuriyet dönemi başlamış olmaktadır. Bu yeni dönemle birlikte memuriyet ödev ve sorumluluklarıyla hakları da yeniden başlamaktadır.

Bu nedenle, tekrar memurluğa alınan adi veya vazife malülünün, önceki dönemde tamamı kullanılmış bulunan hastalık izni hakkı, bu dönemde yeniden başlayacaktır. Sözkonusu memura yeni görevi sırasında hastalığı nedeniyle verilen raporda lüzum gösterilmesi halinde, kendisine aylık ve özlük haklarına dokunulmaksızın hastalık izni verilmesi ve izin hakkının yeniden başlaması gerekmektedir.

Memurlara sağlanan "*sosyal haklar ve yardımlar*" kapsamına giren ve 657 sayılı Kanunun değişik 209'uncu maddesi ile düzenlenen tedavi yardımı, resmi tabip raporu ile lüzum gösterilmesi dışında herhangi bir şarta bağlanmadığından, yeniden memuriyete dönenlerin tedavi giderinin kurullarınca karşılanmasında mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Bu itibarla, gerekli sağlık şartlarını yeniden kazandıklarına dair resmi sağlık kurulu raporunu kurumlarını ibraz ederek göreve dönenlerin hastalık izin haklarının yeniden başlatılarak bunların alacakları sağlık raporlarına göre kullanacakları izin sürelerinde aylık ve özlük haklarının verilmesi ve tedavi giderlerinin karşılanması gerekmektedir. Aksi takdirde, emeklilik statüsünde olmadıkları için emeklilik haklarından yararlanamayan bu kişilere hastalık izinleri süresince aylık ve özlük hakları da ödenmeyecektir ki, bu tür bir yaklaşımın sosyal devlet anlayışıyla bağdaştırılması mümkün değildir.

SONUÇ

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 105'inci maddesiyle ilgili olarak;

1- Bu maddede öngörülen hastalık izni sürelerinin, tek bir hastalık nedeniyle verilen sağlık izinlerine ilişkin bulunduğuna oybirliğiyle,

2- Hastalık izin sürelerinin hesaplanmasında, hasta memura verilen raporların 5434 sayılı Kanunun 47'nci maddesi uyarınca bir yıl içinde nükse- den aynı hastalığa ilişkin olup olmadığının araştırılıp ancak bu şarta uyan rapor sürelerinin birleştirilerek toplam sürenin Kanunda yazılı izin sınırını aşıp aşmadığının belirlenmesi gerektiğine oybirliğiyle,

3- Hastalık izin süreleri sonunda iyileşmeyip de haklarında emeklilik hükümleri uygulanan memurlardan gerekli sağlık şartlarını kazanarak yeniden memuriyete atananların hastalık izni haklarının yeniden başlatılarak bunların alacakları sağlık raporlarına göre kullanacakları izin sürelerinde aylık ve özlük haklarının verilmesi ve tedavi giderlerinin karşılanması gerektiğine çoğunlukla,

Karar verildi.

SAYIŞTAY GENEL KURUL KARARI

Tarih: 14.5.1990

Sayı: 4667/1

KONU

Kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilen personelin, bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilip gönderilemeyeceği, gönderilmesi halinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 79'uncu maddesi hükmü uyarınca, kendilerine hem sözleşme ücretlerinin hem de gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ünün ödenip ödenemeyeceği hususundaki tereddüt.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT (*)

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki daire kararı incelenerek gereği görüldü:

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 78'inci maddesinde, mesleklerine ait öğrenimi bitirerek Devlet memurluğuna alınmış ve asli memur olarak atanmış olanlardan mesleklerine ait hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak veya staj yapmak üzere dış memleketlere, kurumlarınca açılacak seçme veya yarışma sınavlarında başarı göstermek suretiyle ya da dış burslara dayanılarak gönderilenlere iki yıla kadar ayrılma müsaadesi verilebileceği ve gerekirse bu sürenin en çok bir kat uzatılabileceği hükme bağlanmıştır.

Her ne kadar kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilenler, anılan madde metninde sayılmamışsa da, aynı Kanunun 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 79'uncu maddesinde, "78'inci maddede yazılı olanlar kadrolarında bırakılırlar. Kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenlerin sözleşmeleri devam eder..." denilmek suretiyle, sözkonusu personelin, bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilebileceği kabul edilmiştir.

Diğer bir ifadeyle, 79'uncu maddede 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan değişiklikle, 78'inci madde kapsamını genişletici yeni bir unsur getirilmiş ve böylece kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilen personelin de, bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilmesine imkan sağlanmıştır.

(*) Kararın "konu ili ilgili mevzuat bölümü" kısaltma amacıyla alınmamıştır

Anılan 79'uncu maddenin, 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişmeden önceki şeklinde, "78'inci maddede yazılı olanlar kadrolarında bırakılırlar ve ... aylıklarını kendi kurumlarından alırlar..." ifadesi mevcutken, değişiklikten sonra, "78'inci maddede yazılı olanlar kadrolarında bırakılırlar. Kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenlerin sözleşmeleri devam eder ve ... aylık veya ücretlerini kurumlarından alırlar..." ifadesine yer verilmiştir. Bu suretle yapılan değişlikle, "78'inci maddede yazılı olanlar" ın yanı sıra "kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenler" in de ayrı ve yeni bir unsur olarak metne ilave edilmiş olması, bahse konu personelin de 78'inci maddede yazılı olanlarla aynı haklara sahip ve aynı yükümlülöklere tabi kılınmak istendiğini göstermektedir.

Nitekim, bu husus 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 79'uncu madde değişikliğine ilişkin gerekçesinde de açıkça ifade edilerek, 78 ve 79'uncu maddelerde yer alan hükümlerin, kadro karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalışan kesime de uygulanmasını teminen, gerekli düzenlemelerin yapılmasının gerektiği, bu sebeple özel kanunlarında yapılan düzenlemeler sonucunda kadro karşılığı sözleşmeli statüde personel çalıştırabilme hakkı tanınan kurumların bu elemanlarının Devlet Memurları Kanununun 79'uncu maddesi hükmünden faydalanıp faydalanamayacakları yolunda doğabilecek muhtemel tereddütleri berteraf etmek amacıyla, anılan maddenin birinci fıkrası hükmü kapsamına "kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenler" in de dahil edildiği belirtilmiştir.

Bu itibarla, kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilen personelin, bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilmesinde kanuna aykırı bir husus bulunmamaktadır.

Söz konusu personele nasıl ödeme yapılacağı hususuna gelince;

657 sayılı Kanunun anılan 79'uncu maddesinin birinci fıkrasının 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmeden önceki şeklinde, 78'inci maddede yazılı olanların kadrolarında bırakılacakları ve aylıklarını kendi kurumlarından alacakları, kurumlarınca gönderilenlerin transfer edilen maaş karşılıklarının, gittikleri ölkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının yarısından az ise, aradaki farkın kurumlarınca kendilerine ödeneceği belirtilmiş; değişiklikten sonraki düzenlemede ise, 78'inci maddede yazılı olanların kadrolarında bırakılacakları, kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenlerin sözleşmelerinin devam edeceği ve aylık veya ücretlerini kurumlarından alacakları, kurumlarınca gönderilenlere, gittikleri ölkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ünün ödeneceği hükme bağlanmıştır.

Görülebceği üzere, maddenin değişmeden önceki şeklinde ilgililere esas itibariyle kendi aylıklarının ödeneceği (ve doğal olarak bu miktarın,

buldukları ülkeye transfer edileceği), ancak transfer edilen maaş karşılıklarının, gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının yarısından az ise, aradaki farkın kurumlarınca kendilerine ödeneceği belirtilmiştir.

Değişiklikten sonraki düzenlemede ise, yurt içi aylık veya ücretleri ile yurt dışında ödenecek miktar, birbiriyle bağlantı kurulmaksızın ayrı iki unsur halinde belirtilmiş ve dolayısıyla herhangi bir fark ödemesinden bahsedilmemiştir. Ayrıca yine 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yapılan değişiklikle, yurt dışında ödenecek miktar, ilgililerin gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ü olarak tesbit edilmiştir.

Bu arada, 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle, anılan 79'uncu maddenin birinci fıkrasında yer alan "*... aylık veya ücretlerini kurumlarından alırlar.*" ibaresi, "*... aylık ve diğer her türlü ödemeleri ile sözleşme ücretlerinin kanuni kesintilerden sonra kalan net tutarının %60'ını kurumlarından alırlar.*" şeklinde değiştirilmiş olduğundan, bu değişikliğin yürürlük tarihi olan 1.1.1991 tarihinden itibaren yurt içinde ödenecek miktarın hesabında, yeni düzenlemeyle getirilen ölçülerin esas alınması gerektiği de tabiidir.

Diğer taraftan, konuya ilişkin olarak 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin genel gerekçesinde, yetiştirilmek üzere yurt dışına gönderilenlerin aile fertlerinin korunması amacıyla, bunların aylıklarını aynen almaya devam edecekleri, ayrıca bu kişileri dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına verilmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ünün de yurt dışına transfer edilmesi imkanının getirildiği belirtilmiş; 79'uncu maddeyle ilgili değişiklik gerekçesinde de bu maddede yer alan mali hükümlerin, Avrupa Topluluğu ve benzeri konularda eğitilmek amacıyla yurt dışına eleman göndermek durumunda bulunması dolayısıyla konuya ilgiyi artıracak ve ihtiyaçları tam anlamıyla karşılayacak tarzda değiştirilerek yurt dışına gönderilenlerin maaşlarının aynen ödenmesi hususunun, ayrıca bu kişilere, dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına verilmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ünün transfer suretiyle ödenmesi hususunun hüküm altına alındığı ve böylece anılan kişilerin aile fertlerinin de korunmuş olduğu ifade edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilen ve bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilen personele, hem sözleşme ücretlerinin (*1.1.1991 tarihinden itibaren 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle getirilen ölçülere göre tesbit edilecek ücretlerin*), hem de gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığın 2/3'ünün ödenmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilen personelin, bilgilerini artırmak üzere dış memleketlere gönderilmesinde kanuna aykırı bir husus bulunmadığına ve bu suretle yurt dışına gönderilen personele, hem sözleşme ücretlerinin (1.1.1991 tarihinden itibaren 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle getirilen ölçülere göre tesbit edilecek ücretlerin), hem de gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurt dışı aylığının 2/3'ünün ödenmesi gerektiğine oybirliğiyle karar verildi.

SAYIŞTAY GENEL KURUL KARARI

Tarih : 14.5.1990

Sayı : 4667/2

KONU

1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanununun 16'ncı maddesi gereğince görgü, bilgi ve ihtisaslarını artırmak amacıyla dış memleketlere gönderilen Devlet Opera ve Balesi sanatkarları ile idari sözleşmeli memurlarına, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun, bilgileri artırmak üzere dış memleketlere gönderilenlerin hak ve yükümlerine ilişkin 79'uncu maddesine göre ödeme yapılıp yapılmayacağı hususunda 2'nci Dairenin 28.11.1989 gün ve 29774 sayılı tutanağa göre düzenlenen 29.1.1990 gün ve 498 sayılı ilamı ile 5'inci Dairenin 12.12.1989 gün ve 6871 sayılı tutanağa göre düzenlenen 18.1.1990 gün ve 467 sayılı ilamında yer alan hükümler arasında aykırılık bulunduğundan söz edilerek, 832 sayılı Sayıştay Kanununun 80'inci maddesi hükmü uyarınca içtihadın birleştirilmesi istemi.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT (*)

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat incelenerek gereği görüldü:

1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanununun 16'ncı maddesinin (a) işaretli bendinde, Devlet Opera ve Balesi sanatkarları ile diğer idari sözleşmeli memurlarının görgü, bilgi ve ihtisaslarını artırmak amacıyla yol parası ve almakta oldukları aylık ücretleri kurum bütçesinden verilmek suretiyle en çok bir yıla kadar ve beş yıl içinde bir defaya mahsus olmak üzere yabancı memleketlere göndermeye Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü ve müdürlüklerinin yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bilgilerini artırmak için yabancı ülkelere gönderilenlerin hak ve yükümlerine ilişkin 79'uncu maddesinin ilk fıkrasında, 78'inci maddede yazılı olanların kadrolarında bırakılacakları ve *(burslu gidenlerin bir yılı aşan müddetleri ile şahsen özel burs sağlayan ve burstan istifade etmesi için kurumlarınca kendilerine maaşsız izin verilmesi uygun görülenler hariç)* aylıklarını kendi kurumlarından alacakları, bunların kademe ilerlemesi, emeklilik ve diğer bütün hak ve yükümlülüklerinin devam edeceği; ikinci fıkrasında da, burslu gidenlerin burs miktarları ile kurumlarınca gönderilenlerin transfer edilen maaş karşılıklarının,

(*) Kararın "konu ile ilgili mevzuat bölümü", kısaltma amacıyla alınmıştır.

gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve 9'uncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurtdışı aylığının yarısından az ise, aradaki farkın kurumlarınca kendilerine ödeneceği belirtilmiştir. 378 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birinci fıkraya kadro karşılığı sözleşme ile istihdam edilenlerin sözleşmelerinin devam edeceği hususu eklenmiş; ikinci fıkra da "*Kurumlarınca gönderilenlere, gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurtdışı aylığının 2/3'ü ödenir. Burslu gidenlerin aldıkları burs miktarları bu miktarın altında ise aradaki fark kendilerine ödenir.*" şeklinde değiştirilmiştir. Son defa 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1.1.1991 tarihinden geçerli olmak üzere söz konusu maddenin ilk fıkrasında yer alan "*... aylık veya ücretlerini kurumlarından alırlar.*" ibaresi "*... aylık ve diğer her türlü ödemeleri ile sözleşme ücretlerinin kanuni kesintilerden sonra kalan net tutarının % 60'ını kurumlarından alırlar.*" şeklinde değiştirilmiştir.

Görüldüğü üzere, aylıklarına ek olarak gidilen ülkede sürekli görevle bulunan 9'uncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurtdışı aylığının belirli bir oranının da verilmesi nedeniyle bilgilerini artırmak için yabancı ülkelere gönderilenlere 657 sayılı Kanununun 79'uncu maddesiyle sağlanan imkanların, 1309 sayılı Kanununun 16'ncı maddesiyle sağlananlardan daha fazla olduğu açıktır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1'inci maddesinde, bu Kanun kapsamına giren personel sayıldıktan sonra Anayasa Mahkemesi üyeleri, hakimlik ve savcılık mesleklerinde bulunanlar, Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay Savcı ve yardımcıları, üniversite öğretim üye ve yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleri, Genel Kurmay Mehteran Bölüğü sanatkarları gibi bir kısım personel meyanında Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesi sanatkar memurları, uzman memurları ve stajyerlerinin de özel kanunları hükümlerine tabi olacakları belirtilmek suretiyle bunlar kapsam dışında tutulmuşlardır.

Bu hükümle, Devlet Opera ve Balesi sanatkarları, 657 sayılı Kanunun kapsamı dışında tutulmakla beraber aynı Kanunun ek geçici maddeleriyle bunlar hakkında bazı düzenlemeler yapılmış bulunmaktadır. Bunlardan ek geçici 12'nci maddede Devlet Tiyatro, Opera ve Balesinin özel kanunlarına göre stajyer, uzman memur, uygulamacı uzman memur ve sanatkar olarak çalışan personeli hakkında bu Kanun esasları çerçevesinde hazırlanacak kendi özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar 10.6.1949 tarih ve 5441 sayılı, 14.7.1970 tarih ve 1309 sayılı, 14.7.1970 tarih ve 1310 sayılı Kanun ile bu kanunlarda atıf yapılan kanun hükümlerinin uygulanacağı hükmüne bağlandıktan sonra anılan kanunlardaki idari sözleşme ücret limitleri yükseltilmiş ve ayrıca söz konusu personelin emeklilik keseneklerine esas ücret derecelerinin nasıl saptanacağı belirtilmiştir. Ek geçici 21'inci maddesinin ilk fıkrasında, ek geçici 7, 9, 12, 13, ve 14'üncü maddeler kapsamına giren personele

bu kanuna tabi memurlara ödenenler dışında herhangi bir ödeme yapılamayacağı; üçüncü fıkrasında, bu Kanunun ikinci görev yasağı, ikinci görev ve rilecek memurlar ve görevler, ders görevi ve konferans ücreti, iş güçlüğü, iş riski ve eleman temininde güçlük zammı ile mali sorumluluk tazminatı, avukatlık ücreti, fazla çalışma ücreti ile diğer özlük ve sosyal haklarla istihdam şekilleriyle ilgili hükümlerinin bunlar hakkında da uygulanacağı; son fıkrasında ek geçici 12'nci ve 13'üncü maddeler kapsamına giren personel hakkında 5441, 1309, 1310, 37 ve 6940 sayılı kanunların bütün hükümlerinin uygulanacağı, ancak, Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Senfoni Orkestraları ve Devlet Konservatuvarlarında görevli sanatkar ve sanatkar yöneticilerin sahne ve sanatla ilgili çalışmalarında başka iş ve hizmet yasağına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

Bu hükümlerle, Devlet Opera ve Balesi sanatkarları hakkında 1309 sayılı Kanunun uygulamasına devam olunması esası benimsenirken, bazı istisnalara da yer verilmiştir. Gerçekten, 657 sayılı Kanunla kamu personelinin durumu iyileştirilirken sanatkarların bundan yoksun kalmamaları bakımından ek geçici 12'nci maddede, bir yandan bunların sözleşme ücret limitleri artırılmış, bir yandan da Devlet Memurları göstergelerine uygulanacak katsayı nedeniyle ortaya çıkacak artış veya eksilişlerin ücret limitlerine yansıtılması sağlanmış; bunların emeklilik keseneklerine esas ücret derecelerinin saptanması, yine 657 sayılı Kanunun derece yükselmesi ve kademe ilerlemesine ilişkin hükümleri gözönünde bulundurulmak suretiyle yeni esaslara bağlanmıştır. Ek geçici 21'inci maddesinde ise, bu Kanunun söz konusu personele uygulanacak hükümleri ikinci görev, ders görevi ve konferans ücreti, iş güçlüğü, iş riski, eleman temininde güçlük zammı ile mali sorumluluk tazminatı, avukatlık ücreti, fazla çalışma ücreti şeklinde sayıldıktan sonra, bununla yetinilmeyerek "*diğer özlük ve sosyal haklara*" ilişkin hükümlerinin de bu personele uygulanması öngörülmek suretiyle, bunların 657 sayılı Kanuna tabi personelin gerisinde kalmaları önlenmek istenmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 79'uncu maddesiyle bilgilerini artırmak üzere yabancı ülkelere gönderilenlere tanınan haklar, aynı Kanunun ek geçici 21'inci maddesinde sözü edilen "*diğer özlük hakları*" meyanında bulunduğundan, anılan 79'uncu maddenin, 1309 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi uyarınca yabancı memleketlere gönderilenlere de uygulanması gerekmektedir.

Ek geçici 21'inci maddede, ek geçici 7, 9, 12, 13 ve 14'üncü maddeler kapsamına giren personele, bu Kanuna tabi memurlara ödenenler dışında herhangi bir ödeme yapılması yasaklanmıştır. 79'uncu maddede yapılması öngörülen ödemelerin, bu Kanuna tabi memurlara yapıldığı konusunda kuşku bulunmamakta ve dolayısıyla bu ödemeler yasak kapsamı dışında kalmaktadır.

Bu itibarla, 1309 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi uyarınca bilgi, görgü ve ihtisaslarını artırmak amacıyla yabancı ülkelere gönderilen Devlet Opera

ve Balesi sanatkarları ile idari sözleşmeli memurlarına da 657 sayılı Kanununun 79'uncu maddesi uyarınca, gittikleri ülkelerde sürekli görevle bulunan ve dokuzuncu derecenin birinci kademesinden aylık alan meslek memurlarına ödenmekte olan yurtdışı aylığının 2/3'ünün ödenmesi gerekmektedir.

SONUÇ

1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanununun 16'ncı maddesi uyarınca bilgi, görgü ve ihtisaslarını artırmak amacıyla dış memleketlere gönderilen Devlet Opera ve Balesi sanatkarları ile idari sözleşmeli memurlarına, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bilgilerini artırmak için dış ülkelere gönderilenlere yapılacak ödemelere ilişkin değişik 79'uncu maddesi hükmünün uygulanması gerektiğine ve içtihadın bu yolda birleştirilmesine 14.5.1990 tarihinde çoğunlukla karar **verildi.**